

bilhassa Nesefî'nin arap dilcilerine dayanarak yaptığı açıklamalar, Ehl-i Sünnet görüşlerinin de gözden uzak tutulamıyacağını göstermektedir. Arap dili gramerinin ünlü iki ismi Sibeveyh ve Ahfeş'in izahlarına yer veren Nesefî, âyette geçen (ما) kelimesine "matar" manası vererek "fiil" manası çıkarmakta, böylece âyetin manası "sizi ve fiillerinizi yaratan Allah'tır" şeklinde olmaktadır. Râzî de aynı manayı vermekte, ona göre de (ما تعملون) ifadesi (عملكم) anlamına gelmektedir. Bu durumda âyetin manası (والله خلقكم وخلق أعمالكم) şeklinde anlaşılmalıdır³⁵.

Ayrıca yukarıda izah etmeye çalıştığımız Mâtürîdî'nin konu ile ilgili yorumu, güçlü ve mantıklı bir ifade tarzı olarak karşımıza çıkmaktadır Mâtürîdî'nin söz konusu yorumuna, Mutezilenin makul bir itirazına rastlayamadık.

Mutezilenin üstün görüldüğü taraf ise, âyetin bütünlüğü içinde yaptıkları izahlar olmakta, ilk bakışta daha uygun gibi görünmektedir.

HADES YAYINLANDIKTAN

SONRA GELEN DOKÜMAN

25 HAZİRAN 1993

080829

A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, c.28, 1986 Ankara, s. 335-374

Çeviri / Kırık
Kütüphanede Mevcuttur

Şeriat Uleması ile Tarikat Meşayih İhtilâfı ve Tekke ve Zaviyelere Teyinler Hakkında

İKİ VESİKA

Y. Doç. Dr. Abdülkerim ABDULKADİROĞLU
Gazi Eğitim Fakültesi Öğretim
Üyesi

Bilindiği üzere Moğol istilasını müteakip Anadolu'da çeşitli tarikatlara yaygınlık kazanmışlardır. Böylece hem ictimâî dayanışma sağlanmış, hem de erbab-ı tarikat âdeti vatanın manevî bekçileri olmuşlar, Osmanlı hükümdarları tarikat erbabına hürmet etmişlerdir¹. O devirlerde siyasî ve sosyal hadiseler ile din, tarikat kavram ve tabikatları arasında irtibat sağlam ve hepsi yekdiğeriyle uyum içinde bulunuyordu.

Bununla beraber Osmanlı tarihini incelediğimizde zaman zaman şeriat, tarikat ve hakikat kavramları etrafında büyük veya küçük kavgaların cereyan etmiş olduğunu; bu konular etrafında din âlimleri ile tarikat erbabının çekişmelerini görürüz². Bu kavgaların altında yatan gerçekler taraftarlarına göre ulvidirler. Ancak üzerlerinde kavga edilmeye değer yönlerinin mevcut olup olmadığı nasıl ortaya çıkartılacak; işe hissiyatın karışma payı ve derecesi hangi kıstaslarla tesbit edilebilecektir. Büyük çapta olaylara adları karışanların şahsiyetleri, ilim ve mana âlemindeki derinlikleri ve bu kişilerin bazı dünya emellerine kavuşabilmek için siyaseti âlet edip etmedikleri nasıl anlaşılacaktır. Bunun için şüphesiz ki tarih bilgisi yanında zamanın sosyal yapısını da bilmek icabedecektir. Bu konularda tarihcilerin yazdıkları gerçeklere ne kadar uygundur ve bu kayıtların içinde bizleri yanıl-

1 Bu konuda bak. *Osmanlı Tarihi*, İ. Hakkı Uzunçarşılı, T.T.K. Basımevi, Ankara, 1983, III. Cild, 1. Kısım, 3. Baskı, S. 348-349. (Kısaltması O.T. Uzunçarşılı).

2 Daha fazla bilgi için bak. a) a.g.e. "Sofiyeye Ricali ve Kadızâdeliler", s. 343-366.

b) *İslâm Tarihi Dersleri*, H. Gazi Yurdaydm, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1971, "XVII. Yüzyılın Dinî Tartışmaları", s. 125-128.

على رضا قره بلوط، معجم المخطوطات الموجودة في مكتبات استانبول
و أناتولي، الجزء الثالث، ص. 87-1586 [y.y., t.y.] İSAM 141629

16 HAZ 2006

MADDELERİN İZLENİMLERİ
NİHAZİN İZLENİMLERİ
SONRA ÇIKARILAN İZLENİMLER

Şerhler Mustafa Şifendi

5375 - مصطفى مخلوف الجانقري الجركسي العثماني الخنفي

الصوفي الخلوتي الشعباني ، مؤسس الشعبة الجركسية من الطريقة

الخلوتية - الشعبانية المعروف بالجركشي المتوفى بجرکش سنة

1813/1229

(أنظر : محمد طاهر عثمانلي مولفلري 55/1)

من تصانيفه :

1 - ثواب نامه - في التصوف (ت)

توبنه رقم 3/19 ورقة 71-74 ؛

2 - رسالة في تحقيق التصوف (ت)

عثمان أركين رقم 4/59 ورقة 80-81 ؛ رقم 2/1079

ورقة 41-44 ، 1304 هـ وهي الرسالة التي بعث بها إلى

السلطان محمود الثاني العثماني ؛ نشرت في إستانبول ، 1290 ،

؛ 1300 .